

Nr 536

Av herrar **From** och **Westberg**, i *anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar.*

Förhållandena i Tyskland, England och USA har utgjort en viss bakgrund vid bildandet av vattenvårdsförbunden i Sverige. I de utländska förbunden arbetar man dock av skilda anledningar på annat sätt än i Sverige. Dessutom har i flera fall befolknings- och industritäthet och i vissa fall ringa och mycket ojämn vattenföring tvingat till tidigare bildande av vattenvårdsförbund och hårdare bestämmelser. Man har därför i dessa länder kommit längre än i Sverige och varit tvungen att ge förbunden betydligt större ekonomiska resurser. Direkta jämförelser med utländska förbund är svårt att göra, men man har dock nu kommit därhän att det måste satsas mer på de nu på frivillig grund vilande vattenvårdsförbunden.

Vattenvårdsförbunden kommer icke helt att kunna ersättas med det vattenvårdande arbete, som bedrivs i statlig och kommunal regi; alltså om ett par år centralt av naturvårdsnämnden, under vilken samtliga luft- och vattenvårdande organ skall sortera, och lokalt av länsstyrelser med hälsovårdsnämnder.

Förbunden är bildade på rekommendationer från väg- och vattenbyggnadsstyrelsens va-byrå, länsstyrelserna och länsingenjörerna. Länsstyrelserna och länsingenjörerna har i samtliga fall kallat de tilltänkta medlemmarna till de konstituerande sammanträdena. Efter bildandet har medlemmarna, bestående av industrier, städer och kommuner, skött arbetet, oftast dock med direkt hjälp och stöd av länsingenjörerna.

Vattendraget och dess utnyttjande på olika sätt är den sammanbindande kedjan mellan medlemmarna. Ett centraliserat eller på annat sätt allmänt skött arbete kan icke ersätta det forum, som ett vattenvårdsförbund (eller kanske en bättre benämning: vattendragsförbund) utgör.

De första åtgärderna inom förbunden har helt naturligt fått inriktas på att genom olika bakteriologiska, fysikalisk-kemiska och limnologiska undersökningar etc. få en regional bild av nuvarande status i dessa avseenden och därmed en totalbild av vattendragens föroreningsgrad och allmänna karaktär i övrigt. Tidigare fanns endast i bästa fall undersökningar gjorda helt sporadiskt och efter olika principer.

Nämnda undersökningar och klarlägganden har varit nödvändiga för att över huvud taget kunna göra riktiga bedömningar vad gäller vattenuttag och avloppsutsläpp för kommuner och industrier.

Förbunden har dessutom utfört inventering av avloppsutsläpp och andra förhållanden, som är av betydelse i vattenvårdssammanhang. Dessutom har en del förbund genom direkt rådgivning och utarbetande av kontrollplaner för avloppsverk inriktat arbetet på direkt vattenskyddande och vattenvårdande åtgärder.

Förbunden har sålunda nu gjort ett förberedande arbete men arbetar med alltför knappa medel för att rätt kunna bedriva sina fortsatta arbeten. Med hänsyn till den vittgående »allemansrätt», vilken ger var och en rätt att i en mångfald avseenden utnyttja vattendragen, t. ex. för bad och fiske, kan det icke vara skäligen att alla kostnader för vattenvårdsförbundens verksamhet skall läggas på ett fåtal kommuner eller industrier.

Statsbidrag är därför befogat dels för att bidra till att ge förbunden nödvändiga ekonomiska resurser för bedrivande av sina vattenvårdande arbeten, dels för att stimulera medlemmarna till de ytterligare insatser, som erfordras för bedrivandet av en effektiviserad, aktiv vattenvård och därigenom få ut full valuta för de arbeten och kostnader som hittills nedlagts.

De medel som förbunden nu har till sitt förfogande är alldeles för knappa, och arbeten får ofta bedrivas med frivillig, konstnadsfri hjälp av både medlemmar, länsingenjörer och utredningsmän.

Kommuner och stat har satsat mycket för en allmän förbättring av de sanitära förhållandena genom anordnande av WC, badrum, duschmöjligheter m. m. Men dessa förbättringar har lett till en väsentlig försämring av våra recipienter, som i många fall även tjänar som råvattentäkter. Bakteriehalt har stigit, algblomningen har ökat, de kommunala och industriella avloppsutsläppen har på sina håll så försämrat vattnet, att fiske, rekreationstillfällen, bad etc. omöjliggjorts.

En undersökning inom vissa vattenvårdsförbund har gett upplysning om att man i dag offrar 75—100 kr. per invånare och år för täckande av kostnaderna för användande av en recipients vatten och därefter utsläppande av vattnet i sämre skick än det var, då det togs ur recipienten för sitt ändamål. För vård och kontroll av recipienten offrar man dock endast 1 à 2 promille av nämnda belopp. En betydligt mer effektiv vattenvård skulle kunna utföras, om bidragen kunde ökas till 0,5 à 1 % per invånare.

Genom ökade resurser skulle man kunna inrikta arbetet på effektivare rådgivning, effektivare övervakning bl. a. med registrerande instrument, mer kvalificerad hjälp för tillsyn och därmed ökning av reningsverkens effekt, utbyggnad av rapport- och alarmsystem samt utrustning och medel för utryckning vid katastrofutsläpp (t. ex. av olja och gifter).

Med anledning av motion II: 153 år 1965, vari yrkades utredning av vattenvårdssammanslutningarnas ställning samt statligt bidrag till dessa, uttalade statsutskottet i sitt utlåtande nr 6: 1965: »Utskottet anser det för sin del angeläget att de av motionärerna därvid aktualiserade frågorna får en snar och riktig lösning.» Utskottet ville emellertid avvakta propositionen angående vatten- och luftvårdens organisation.

När denna proposition, nr 97:1965, framlades hade departementschefen emellertid icke något att säga i berörda avseenden annat än att »särskilda överväganden i detta avseende torde vara erforderliga».

Beträffande lagstiftning rörande vattenvårdsförbund hade de i sistnämnda prop. nr 97 refererade remissinstanserna anslutit sig till ett uttalande om behovet av dylik lagstiftning. Bl. a. hade vattenöverdomstolen särskilt uttalat sig för lagstiftning. Fiskeristyrelsen hade ansett lagstiftningsfrågorna så betydelsefulla att de lämpligen borde anförtros åt särskilda sakkunniga.

I jordbruksutskottets utlåtande nr 16:1965 med anledning av prop. 97 säger utskottet beträffande bl. a. lagstiftning om vattenvårdsförbund, att utskottet anser sig kunna förutsätta, att Kungl. Maj:t låter verkställa erforderliga utredningar kring i motionerna berörda spörsmål.

Med stöd av det anförda hemställer vi därför,

att riksdagen måtte bemyndiga väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att under budgetåret 1966/67 av de medel, som ställes till styrelsens förfogande för bidrag till vatten- och avloppsanläggningar, taga i anspråk högst kr. 200 000:— för bidrag till vattenvårdsförbundens verksamhet.

Stockholm den 26 januari 1966

G. From

Olle Westberg